

NVE Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Vår dato: 17.04.2018
Vår ref.: 2018/6842

Deres dato: 26.02.2018
Deres ref.: 201005769-18

Uttalelse til regulering og uttak av vann til Langstein Fisk AS i Stjørdal og Levanger kommuner

Omsøkt fire meter reguleringshøyde i Skordalstjønnen, Alstادتjønnen og Blekkåstjønnen vil være svært uheldig for våtmarksfugl som bl.a. smålom, trane og hornedykker. Selv 1 meter reguleringshøyde kan være en utfordring i hekkeperioden. Et avbøtende tiltak vil være å holde tilnærmet stabil vannstand i hekkesesongen.

Vi viser til deres brev av 26.2.2018 i forbindelse med mottatt søknad fra SalMar Settefisk AS, datert 23.1.2018, om tillatelse til regulering og uttak av vann til settefiskanlegget Langstein Fisk AS i Stjørdal og Levanger kommuner. Fylkesmannen registrerer, og er tilfreds med, at saken skal behandles etter vannressurslovens § 8.

Saksopplysninger

SalMar Settefisk AS søker om å videreføre og formalisere et eksisterende vannuttak fra Langsteinelva, som har foregått siden 1926. I år 2000 ble tillatelsen endret fra produksjon av fra 300.000 til 800.000 smolt pr år. Vannet ønskes nå nytt til en årlig produksjon av 15 millioner settefisk (omsøkt).

Det søkes om maksimalt og et gjennomsnittlig vannuttak på henholdsvis 6 m³/min på 4,5 m³/min. Det søkes også om å regulere Møssingvatnet, Alstادتjønnen og Skordalstjønnen mellom LRV på kote 313 og HRV på kote 317, dvs. 4 meter. Maksimal reguleringshøyde på dammen i Skordalstjønnen er 4 m, det opplyses at vatna tilnærmet aldri tidligere har vært nedregulert over 3 meter. En demning ved Skordalstjønnen gjør at totalt tre vann blir sammenhengende ved høyeste regulerte vannstand (HRV). Møssingvatn, lengst nordøst i området blir hengende sammen med Alstادتjønnen og Skordalstjønnen lenger sørvest. Det er planlagt å slippe en minstevannføring på 1,98 m³/min hele året. Det er planlagt å bygge om oppdrettsanlegget til resirkulering. I følge søknaden vil det foregå tapping av vatn fra midten av februar til slutten av mars, samt fra midten av juli, og ut september måned. Hoveddelen av omsøkt vannuttak vil gå gjennom et eksisterende mikrokraftverk før vannet benyttes i settefiskanlegget. Det blir søkt etter oreigningslova om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse av nødvendige retter for å etablere tilkomst til

Postadresse:
Postboks 2600
7734 Steinkjer
fmltpost@fylkesmannen.no

Besøksadresse:
Steinkjer: Strandveien 38
Trondheim: Prinsensgt 1
www.fylkesmannen.no/trondelag

Telefon:
74 16 80 00
Org.nr.:
974 764 350

Saksbehandler:
Leif Inge Paulsen
Telefon:
+47 74 16 80 93

eksisterende dam. Søknaden skal behandles etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven og gjelder tillatelse etter vannressursloven § 8.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen uttaler seg til vassdragsreguleringssaker ut fra hensyn til verneområder, biologisk mangfold på land og i vann, truede arter og truede naturtyper. Vurderingen skal også omfatte naturmangfoldloven §§ 8-12 og forskrift om rammer for vannforvaltningen. Dette dreier seg om en eldre eksisterende regulering som nå ønskes formalisert. Da det opplyses at reguleringen tidligere ikke har vært regulert over 3 meter og da det de senere år har vært produksjon av rognkjeks, innebærer omsøkt produksjon av 15 mill. tonn settefisk i praksis 1 meter høyere reguleringshøyde og sannsynligvis økt bruk av vatn. Fylkesmannen har ikke vært på befaring i det aktuelle området.

Biologisk mangfold

Fylkesmannen har, i henhold til naturmangfoldlovens § 8, undersøkt om det omsøkte området har registreringer av viktige naturtyper eller rødlistede arter i kartinnsynsløsningene «Artskart» og «Naturbase». En rødlistet art er påvist regelmessig direkte knyttet til det omsøkte området. Naturtypen evjer, bukter og viker finnes.

Variierende vannstand i innsjøer er generelt utfordrende for flere fuglearter som hekker like ved eller på vann. Vi har i vår uttalelse fått god bistand fra Associate Professor Magne Husby ved Nord universitet, som har foretatt ornitologiske registreringer i dette vassdraget over flere år.

Skordalstjønnna, Alstadtjønnna og Blekkåstjønnna vil ifølge Husby bli mest påvirket av omsøkt senkning av vannstanden, da en terskel mellom Møssingvatnet og Blekkåstjønnna som begrenser nedre vannstand i Møssingvatn til ca. 1,5 meter. Skordalstjønnna, Alstadtjønnna og Blekkåstjønnna har størst tetthet av hekkende våtmarksfugl omtalt nedenfor, selv om arter som stokkand, krikand og strandsnipe også hekker ved Møssingvatnet.

Skordalstjønnna, Alstadtjønnna og Blekkåstjønnna er ifølge Husby blitt gradvis viktigere som hekkeområde for våtmarksfugl, etter at det de siste 15 årene ikke har forekommet årviss nedtapping. Det er ifølge Husby overraskende mye fugl her sammenlignet med andre nærliggende vann i området.

I vestenden av Skordalstjønnna er det en demning med flat terskel på 316,4 m.o.h. Demningen antas å ha stor evne til å avgi flomvann, slik at vannstanden sannsynligvis ikke blir særlig høyere enn demningshøyden. *Redusert vannstand (nedtapping) anses derfor som hovedproblemet for biologisk mangfold i disse vatna.*

-Ender, vadere og traner

Skordalstjønnna har mange langgrunne bukter, delvis med tuer, hvor ender og vadere kan hekke. Trane bygger reir langt ute i de fuktige partiene. For disse artene vil reduksjon av vannstanden i hekketiden medføre at rev og mår lett kan nå ut til reirene, som normalt er bra beskyttet av vann mellom reiret og fast land. Hvor mye reduksjon av vannstanden som er akseptabel for disse artene uten at hekkesuksessen avtar, vil avhenge av hvor reiret ligger

og hvor dypt vann det normalt er mellom reiret og land. Dette er forhold som kan undersøkes nærmere.

-Smålom

Smålom i området har hatt lignende reirplassering som endene. Smålom er avhengig av forholdsvis stabil vannstand for å lykkes med hekkingen. Normalt er reiret noen cm over vannspeilet. Hvor mye vannstanden kan senkes før det blir problemer med hekkinga, er undersøkt hos storlom. Maksimal anbefalt reduksjon i vannstand for denne arten er funnet å være 20-30 cm. Begge arter velger samme type reirplass. Lomartene kan ikke gå oppreist, men må åle seg på buken mellom vannet og reiret. Det er derfor stor sjanse for at smålom er like sårbar for reduksjon i vannstanden som storlom. Når noen kilder forteller at smålom er mindre utsatt for vannstandssvingninger enn storlom, er dette kun der smålommen hekker på flytende tuer, som har samme høyde endret vannstand. Dette har ifølge Magne Husby ikke vært tilfellet for smålomhekkingene han har observert i Alstadtjønna.

-Horndykker

Horndykker er en rødlistet art, som bygger flytende reir. Hovedproblemet for horndykker er økning i vannstand, slik at reiret mister festet i vegetasjonen og flyter vekk eller ødelegges av bølger. I Hammervatnet har Husby observert at enkelte horndykkerreir også kan ødelegges når vannstanden avtar. Reiret, som senkes i takt med lavere vannstand, kan møte vegetasjon under reiret og bli ødelagt eller velte. Reir kan også bli tilgjengelig for pattedyr på land, slik som for alle artene omtalt over. Eksakt hvor mye vannstanden kan senkes før horndykkeren får problemer, avhenger av hvor reiret ligger i forhold til vannedybden rundt, slik som diskutert under ender, vadere og traner.

Observasjonene nedenfor er gjort av Magne Husby innen det begrensede området Alstadtjønna-Blekkåstjønna, som har mange grunne bukter med vannvegetasjon (hekkende trane og horndykker), og holmer/torvtuer som er egnet som hekkeplasser for ender, lom og vadere:

2.7 2015:

Havørn 1 ad
Hønehauk som spiste på brunnakke
Smålom med 1 unge
Horndykker med 2 unger (Rødlistet)
Trane

13.6 2017:

Toppand 2 reir; 1 med 7 egg, det andre ikke kontrollert
Kvinand 1 hunn med 8 unger
Gråhegre 1
Ender: Krikkand, stokkand og brunnakke
Vadere: Gluttsnipe 2 varslende, rødstilk 2 varslende, skogsnipe 3 ind, strandsnipe 1 ind

Trane og smålom påvist hekkende flere år, delvis med vellykket resultat.

Utvasking

Lav vannstand kan medføre utvasking av strandsonen og derved redusere området kvaliteten på sikt. Dette forhold må evt. vurderes etter en befaring.

Vannmiljø

Alle vatna som omfattes av reguleringen er i dag vurdert til å ha god økologisk tilstand. Etter § 4 i vannforskriften skal tilstanden i overflatevann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Omsøkt regulering på 4 meter vil etter vår oppfatning innebære at den økologiske tilstanden endres fra god til dårlig, i strid med § 4 i vannforskriften. Så stor vannstandsending vil medføre forringet produksjon av vannlevende organismer som er næringsdyr for bl.a. fisk og fugl. I forbindelse med karakteriseringen av vannforekomster som ble gjennomført i forbindelse med oppfølging av vannforskriften, ble 3 meter reguleringshøyde benyttet som et vilkår for å vurdere om vannforekomsten skulle vurderes som sterkt modifisert.

Friluftsliv

I området rundt vannene, spesielt Møssingvatn, utøves det friluftsliv og fiske. Nedtapping av 4 m i Skordalstjønnna, Alstadtjønnna og Blekkåstjønnna vil få negative konsekvenser for utøvelsen av friluftsliv og fiske.

Vurdering etter naturmangfoldloven

I følge naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Nedenfor vurderes tiltaket og mulige effekter på biologisk mangfold i området.

§ 8 – kunnskapsgrunnlaget

Offentlige beslutninger som berører naturmangfold skal så langt som rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand, samt effekt av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlag skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfold. Den generelle kunnskapen om hvordan vannmiljø påvirkes av vannstandsendinger er vel kjent. Virkningene påvirkes av reguleringshøyde, vatnets topografi og strandtype, ved at grunne innsjøer med løsmasser i strandsonen påvirkes mer enn dype innsjøer med fjell i sidene. Generelt vil store vannstandsendinger > 1 meter redusere produksjonen av bunndyr i strandsonen og dermed næringsgrunnlaget for fisk og fugl.

I de berørte vatna finnes mye kunnskap om fugl. Fire meter høydeforskjell i reguleringssonen vil være svært uheldig for det biologiske mangfoldet i Skordalstjønnna, Alstadtjønnna og Blekkåstjønnna mht. fugl. Flere arter våtmarksfugler vil få store problemer, særlig smålom og horndykker, en rødlistet art. Eksakt hvor store vannstandsendinger som tåles i hekkeperioden for fugl er usikkert. Selv 1 meter reguleringshøyde kan være en utfordring. Dette er noe som bør utredes nærmere.

§ 9 – føre-var-prinsippet

Fylkesmannen mener at man ut fra «føre-var-prinsippet» ikke kan akseptere store vannstandsendinger i hekkeperioden for våtmarksfugl.

§ 10 – økosystemtilnærming og samlet belastning

Påvirkning på økosystem skal vurderes ut fra samlet belastning. Ut fra samlet belastning kan man ikke akseptere store vannstandsendinger i hekkeperioden for våtmarksfugl.

§ 11 – kostnader ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver.

Tiltakshaver skal dekke kostnader ved å hindre eller begrense skade på naturmangfold som tiltaket evt. volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Her foreligger kunnskap som tilsier at viktig naturmangfold vil forringes av omsøkt regulering på 4 meter. Søker må påregnes å få vilkår om tilnærmet stabil vannstand i hekkeperioden for våtmarksfugl, evt. overvåking og miljøforbedrende tiltak. Kostnadene ved slike tiltak bæres av tiltakshaver.

§ 12 – det skal tas utgangspunkt i miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

For å unngå eller begrense skader på naturmangfold skal det tas utgangspunkt driftsmetoder og teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Vurderingene ovenfor er gjort med forutsetning av at virksomheten benytter best mulig teknologi og driftsmetoder for å minimalisere utslippene til miljøet.

Konklusjon

Etter fylkesmannens vurdering vil 4 m høydeforskjell i reguleringssonen være svært uheldig for det biologiske mangfoldet i Skordalstjønnna, Altstadstjønnna og Blekkåstjønnna. Flere arter våtmarksfugl vil få store problemer, særlig smålom og horndykker, en rødlistet art. Selv 1 meter reguleringshøyde kan være en utfordring i hekkeperioden.

Et avbøtende tiltak mht. fugl vil være å holde tilnærmet stabil vannstand i hekkesesongen. Tidspunkt for egglegging varierer normalt en god del fra år til år avhengig av isgang, vannstand og fuglenes kondisjon. Normalt legges eggene innen 15. juni. Smålommen ruger ca. 4 uker, de aktuelle andeartene nesten fire uker, mens de aktuelle vaderartene ca. 3 uker eller litt mer. Tranen ruger ca. 1 måned. Det betyr at vannstanden i disse vannene bør holdes tilnærmet stabil i perioden 1. juni til midten av juli.

Ender, vadere, traner, horndykker og smålom har unger som forlater reiret etter klekking, og vil da ikke være spesielt sårbare ovenfor senkning av vannstanden.

Med hilsen

Anne Sundet Tangen

(e.f.)

Seksjonsleder

Klima- og miljøavdelingen

Leif Inge Paulsen

Senioringeniør

Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til:

Levanger kommune Postboks 130 7601 LEVANGER

Stjørdal kommune Postboks 133 / 134 7501 STJØRDAL